

فقه مصور عبادات

آسان سازی وآموزش احکام اسلام

پاکی | نماز | روزه | زکات | حج

د. عبدالله بن سالم باهمام

ترجمه

د. محمد سرور محمد مراد سروری بلخی

تیم م

۱۰ تیمم

مطالب

تیمم در لغت

قصد وتوجه بسوی چیزی

تیمم در شریعت

مسح روی ودستان با خاک پاک، بغرض طهارت.

حکم تیمم

تیمم واجب است هنگام نبودن ویا هنگام محال شدن استعمال آب برای آنچه که طهارت واجب میباشد مانند نماز، تیمم مستحب است برای آنچه که طهارت مستحب است، مانند قرائت قرآن .

دلائل مشروع بودن تیمم

۱. الله تعالی فرموده است: (آب را پیدا نکردید پس تیمم کنید به خاک پاک، پس مسح کنید از آن به روهای تان ودستهای تان) (مائده: ۶).

۲. نبی اکرمﷺ فرمود:" پنج چیز به من عطا شده که به کسی پیش از من داده نشده: با بیم وهراسی بر ضد دشمن کمک شده ام که مسافتش مسیر یکماهه میباشد. زمین برایم مسجد وپاک گردانیده شده، پس هر یک از امتم را وقت نماز برسد، باید که نماز بخواند". [۱]

حکمت مشروعیت تیمم

۱. آسانی بر امت محمدﷺ

۲. جلوگیری از آسیبی که ممکن است از اثر استعمال آب در بعض حالات بروز کند، مانند بیماری، ویا شدت سرما، ویا مانند آن.

۳. ادامه ارتباط با عبادت، وعدم مقاطعه با نبودن آب.

چه زمانی تیمم جواز دارد؟

۱ـ زمانیکه آب پیدا نشود

به دلیل فرمودۀ الله تعالی: (آب را پیدا نکردید پس تیمم کنید) (مائده: ۶). به انسانی بدون جستجو، آب نیافته اطلاق نمیشود.

۲ـ زمان ناتوانی استعمال آب، هرچند که موجود باشد

مانند بیمار ویا بزرگسالی که نمیتواند حرکت کند، وکسی هم نیست که وی را در وضوء کردنش یاری دهد.

(۱) به روایت بخاری

بیمار　　سالخوردگی

۳ـ اگر بیم آسیب از استعمال آب وجود داشته باشد

از آن جمله:

أ ـ بیماریکه اگر آب استعمال کند بیماریش افزایش می یابد.

ب ـ شخصی در سرمای شدید، وسائل آب گرم کن ندارد، به گمان غالب اگر غسل کند، بیمار میگردد، به دلیل آنچه ثابت شده، نبی اکرمﷺ به فعل عمرو بن العاص که در سرمای شدید تیمم کرد وبا همراهانش نماز خونده بود را صحه گذاشتند.[۱]

ج ـ هرگاه در جای دوری بوده که آب آشامیدنی کمی در اختیار دارد، وتوان آوردن آب بیشتر را ندارد.

وصف تیمم

۱. با دو دستش به زمین یک ضربه بزنند.

۲. پس از آن برای کم شدن غبار آنها را پف کند.

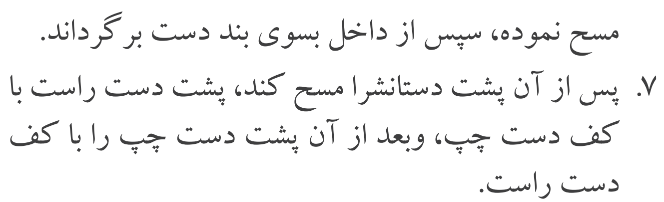
۳. بعد از آن رویش را یکبار به آن مسح کند.

۴. سپس با دو دستش بار دیگر به زمین ضربه زند.

۵. پس از آن برای کم شدن غبار آنها را پف کند.

۶. بعد از آن با کف دست چپ، از پشت انگشتان دست راست، مسح را آغاز کند وبسوی آرنج بکشد، وسپس مسح را از روی آرنج بسوی بند دست ادامه دهد، پس از آن پشت دست چپ را با روی کف دست راست تا آرنج

(۱) به روایت ابوداود.

مسح نموده، سپس از داخل بسوی بند دست برگرداند.

۷. پس از آن پشت دستانشرا مسح کند، پشت دست راست با کف دست چپ، وبعد از آن پشت دست چپ را با کف دست راست.

ودلیل وصف تیمم: فرمودۀ نبی اکرمﷺ: "تیمم دو ضربه هست: ضربه برای روی وضربه دیگر برای دستان تا آرنجها"[۲] مستدرک بر صحیحین.

(۲) به اتفاق بخاری ومسلم.

با دستان به خاک ضرب زدن

پف کردن خاک دستان

مسح روی

مسح راست با چپ

مسح چپ با راست

> از نگاه علم به اثبات رسیده که خاک زمین در میان ذراتش حاوی ماده مطهری است که میتواند انواع میکروبها را از بین ببرد، وتوانائی ازمیان برداشتن هر نوع میکروب ویا ویروس را دارد.

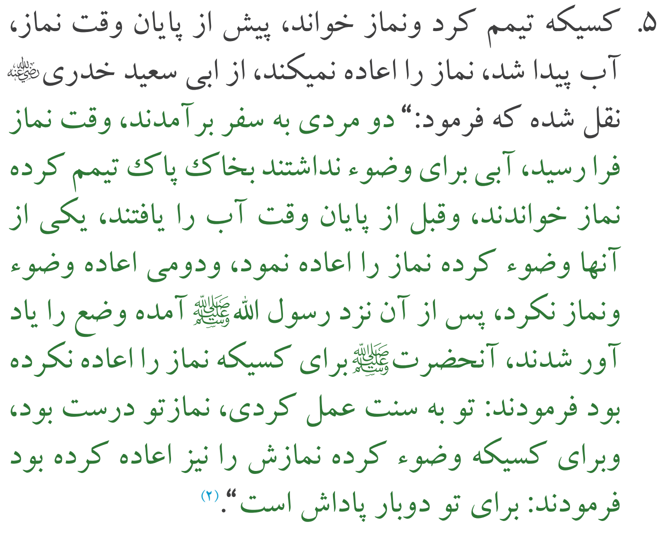
فرائض تیمم

۱. مسح روی.
۲. مسح کفین.

برخی از ائمه افزوده اند:

۳. نیت
۴. ترتیب: با مسح روی آغاز میشود وپس از آن مسح کفین.
۵. پیهم: دستانش را پس از رویش بلادرنگ مسح کند.

شکننده های تیمم

کسیکه آب نیابد

۱. موجودیت آب.
۲. وقوع یکی از شکننده های وضوء، مانند خروج باد.
۳. وقوع آنچه غسل را ایجاب کند مانند احتلام.
۴. زائل شدن عذری که بخاطر آن تیمم جائز شده بود، بیماری باشد ویا مانند آن.

مسائل

۱. نماز خواندن با تیمم هنگام ناتوانی بر آب ، بهتر از آنست که با وضوئی نماز بخواند که از فشار قضای حاجت بول ویا غائط رنج برد.
۲. تیمم بر دیوار وقالینیکه بر آنها خاک ویا غبار نشسته باشد، جواز دارد.
۳. با یک تیمم میتواند هر مقدار نمازهای فرضی ونفلی که خواسته است بخواند، مگر اینکه یکی از شکننده های تیمم واقع شود.
۴. وضوء کننده میتواند بر عقب تیمم کننده در نماز اقتداء کند، به دلیل صحه گذاشتن نبی اکرمﷺ بر عمل عمرو بن العاص که در سرمای شدید تیمم کرد وباهمراهانش نماز بجماعت خواند.[۱]

(۱) به روایت ابوداود.

۵. کسیکه تیمم کرد ونماز خواند، پیش از پایان وقت نماز، آب پیدا شد، نماز را اعاده نمیکند، از ابی سعید خدریؓ نقل شده که فرمود:" دو مردی به سفر برآمدند، وقت نماز فرا رسید، آبی برای وضوء نداشتند بخاک پاک تیمم کرده نماز خواندند، وقبل از پایان وقت آب را یافتند، یکی از آنها وضوء کرده نماز را اعاده نمود، ودومی اعاده وضوء ونماز نکرد، پس از آن نزد رسول اللهﷺ آمده وضع را یاد آور شدند، آنحضرتﷺ برای کسیکه نماز را اعاده نکرده بود فرمودند: تو به سنت عمل کردی، نمازتو درست بود، وبرای کسیکه وضوء کرده نمازش را نیز اعاده کرده بود فرمودند: برای تو دوبار پاداش است".[۲]
۶. هر که تیمم کرد، در اثنای نماز ویا قبل از آن آب پیدا شد، باید که بآب وضوء کند، به دلیل فرمودۀ نبی اکرمﷺ" خاک پاک برای مسلمان طهور است، اگر ده سال هم آب را نیابد، اگر آب را پیدا کرد، باید مواضع وضوی پوستش را تر کند، این کار برایش بهتر است".[۳]
۷. هیچ چیزی مانع نماز مسلمان نمیشود، ونماز را از وقتش تأخیر نمیکند، اگر آب برای وضوء نیافت ویا از استعمال آن عاجز بود تیمم میکند، اگر از تیمم کردن هم عاجز شد بدون طهارت نماز میخواند.
۸. کسیکه طهورین (آب وخاک) را نیافت بدون طهارت نماز را در اوقاتش بخواند، وبر وی اعاده لازم نیست، به دلیل فرمودۀ الله تعالی (از الله بترسید به اندازه توانائی تان) (التغابن:۱۶)
۹. برای کسیکه امید پیدا شدن آب را دارد، تأخیر تیمم تا آخر وقت جواز دارد، اما اگر از یافتن آب مأیوس باشد برایش مستحب است که در اول وقت تیمم کند، زیرا که بهترین نماز، همانا نماز خواندن در اول وقتش میباشد.
۱۰. اگر کسی از بیم خروج وقت نماز با موجودیت آب تیمم کند جواز ندارد، بلکه وضوء بر وی واجب است، هر چند که وقت نماز خارج شود.

(۲) به روایت ابوداود.
(۳) به روایت ترمذی.